

СЛОВА Ё ПАРАДЫГМЕ НОВАЙ ЖУРНАЛІСТЫКІ

Медыяпрастора сучаснасці вызначаецца нязвыклымі формамі апера- тыўнай падачы інфармацыі, што звязана з актыўным развіццём мяжую- чых з публіцыстыкай сфер, напрыклад, такіх, як масавая (грамадзянская) журналістыка, блогасфера. З узнікненнем апошняй сталі актуальнымі дыскусіі аб новай – блогавай – журналістыцы. Гледжанні процілеглыя і

характарызуюцца высокай ацэнчнасцю выражэння думак. Напрыклад, «Маскоўскі камсамалец» у матэрыяле «Не блог ведае што» змацыйна сцвярджае: «Балбатня ў інтэрнэце ніколі не замяніць якасную прэсу, а блогеры – прафесійных журналістаў» (2010, 4 вер.). Іншыя думкі афармляюцца ў заклікавай інтэнцыі: «Ад блогавай рэвалюцыі – да блогавай журналістыкі!».

Ідэолаг хакераў Джон Барлоу, звяртаючыся да ўладных структур свету, маніфестуе: «Урады Індустрыяльнага свету, вы – стомленыя гіганты з плоці і сталі, мая ж Радзіма – Кіберпрастора, новы дом Свядомасці. Ад імя будучыні я прашу вас, у якіх усё ў мінулым, – пакіньце нас у спакоі. Вы лішнія сярод нас... Мы ствараем свет, у які могуць увайсці ўсе без прывілей і дыскрымінацыі, незалежна ад колеру скуры, эканамічнай ці ваеннай магутнасці і месца нараджэння. Мы ствараем свет, дзе хто заўгодна і дзе заўгодна можа выказаць свае думкі, якімі б экстравагантнымі яны ні былі, не зазнаючы страху, што яго або яе прымусяць да маўчання або згоды з думкай большасці. Вашы прававыя паняцці ўласнасці, выражэнні асобы, перамяшчэнні і кантэксты для нас непрыдатныя... Мы створым у Кіберпрасторы цывілізацыю Свядомасці. Няхай яна будзе больш чалавечнай і шчырай, чым свет, які стварылі да гэтага вашы ўрады». Ментальны эпізод аўтарскага бачання перадаецца напісаннем некаторых слоў з вялікай літары.

Можна адмахнуцца ад максімалісцкіх выказванняў і зрабіць выгляд, што нічога не адбываецца. Аднак уключэнне, у тым ліку змушанае, любога спажыўца і носьбіта інфармацыі ў сучасны камунікацыйны працэс не дазволіць зрабіць гэтага. Незаўважна, але нават прэзідэнты розных краін становяцца блогерамі. «Сеткавы часопіс» або «дзённік падзей» стаў эфектыўным сродкам давадзення ўласнай думкі, спавітай з дзяржаўнай ідэалогіяй, вывятлення канфліктаў, стаў інструментам культывавання камунікатыўных устаноў і перлакутыўных эфектаў. Іранскі і расійскі прэзідэнты, нямецкі канцлер, амерыканскі дзяржсакратар... Гэты спіс усё больш пашыраецца. І, напрыклад, зварот да мільёнаў расіян ужо не патрабуе трыбуны партыйнага з'езду, а можа стаць віртуальным месцам для апраўданняў сваіх палітычных учынкаў, дзеянняў, дазваляе падтрымліваць непасрэдны кантакт са сваім «прасунутым» электаратам.

Дзякуючы блогам, сцвярджае журналіст «Нью-Ёрк таймс» Алан Волфе, сусветная палітыка становіцца ўсё больш мірнай і інтэрнэтызаванай,

людзі становяцца больш зацікаўленымі і інфармаванымі. Нюансы ўнутранага палітычнага жыцця краіны імгненна прыцягваюць увагу ўсяго свету, што стала называцца «эфектам бумеранга»: павелічэнне ціску ўнутры краіны прыводзіць да павелічэння знешняга ціску на гэтую краіну.

Трэба прызнаць, што актыўнае віртуальнае жыццё стрымлівае рэальную грамадзянскую ініцыятыву, бо зацягвае даступнасцю. Не выходзячы з дому, офіса, можна вербальным дзеяннем дасягнуць грандыёзнага поспеху. Сусветная вербалістыка ўбірае ў сябе моц сацыяльнага дзеяння. І гэта праглядаецца ва ўсіх сферах чалавечай дзейнасці: побыце, эканоміцы, культуры, палітыцы і інш. Подых інтэрнэту адчуваецца паўсюдна. Зусім нядаўна, да ўзнікнення форуму, чатаў, блогаў, юнак задавалі сваю патрэбу ў самавыражэнні на школьных партах, студэнцкіх сталах, сценах і да таго пад. Сёння ж такога тыпу «камунікацыя» перанесена ў віртуальны свет.

Блогасфера, прадстаўленая мільёнамі блогераў, у сваёй якаснай частцы запаўняе вакуум, што стварыўся пасля падзення аналітыкі савецкага часу, знікнення перадавога артыкула як жанру. Нават фельетон выпаў з поля зроку публіцыста, на што ёсць аб'ектыўныя прычыны. Аналітызм стаў рэдкай раскошай у тэлеэфіры, дзе забаўляльнасць і дайджэставы відэарад набылі статус метадалогіі вясчання.

У айчынай прэсе назіраецца паступовае вяртанне да роздуму, меркавання. Хаця гэтым вызначаюцца далёка не ўсе выданні, маюцца даволі станоўчыя прыклады. Так, мяняе інфармацыйную тактыку «СБ – Беларусь сёння», на старонках якой знаходзіць годнае месца «Калонка рэдактара», «Меркаванні», «Перадавіца». Рубрыкі карыстаюцца попытам. Важна, што сваімі меркаваннямі дзеляцца і журналісты газеты, і вядомыя ў краіне людзі, і спецыялісты. Знаходзяць арганічнае спалучэнне газетныя «думкі» з блогамі на партале. Блогі маюць і журналісты, і пазаштатныя аўтары, што стварае найбольш поўны кантэнт стракатага сучаснага жыцця.

У эпоху інфармацыйнага грамадства на фоне адзначаных працэсаў слова стала самым дарагім і каштоўным прадуктам, які мяняе жыццёвае ўладкаванне так, што мы не паспяваем за часам. Інтэрнэт мяняе асяродак хутчэй, чым чалавек прыстасоўваецца да новых умоў. ІТ-сфера мяняе і слова. Цяжка ўявіць смс-пасланне сучаснага чалавека, напрыклад, на Дзень закаханых: «на сённяшні дзень я тебя очень люблю». Кожная

літара ў такім паведамленні мае свой кошт. Слова на газетнай паласе таксама мае кошт, але зусім іншы. І калі раней незаўважаным маггло прайсці ў *фармаце, у рамках, тыпу* і да іх пад., то сёння нават самі журналісты б'юць трывогу: «Асаблівым пакланеннем у электрапубліцыстаў новай хвалі карыстаецца ходкае славечка “рамкі”. У іх усё ў рамках: “рамкі мерапрыемстваў”, “у рамках выставы”, “у рамках месячніка бяспекі руху”. Даводзіцца чуць нават асабліва высокамастацкае тыпу “ў рамках мядовага месяца”. Няёмка спасылацца на хрэстаматыйную Элачку-людзедку, але побач з некаторымі тэле- і радыёжурналістамі яна выглядала б красамоўным аратарам і ўвогуле цікавай суразмоўцай. Толькі без крыўд, сябры, таму што не асабліва далёка ад сваіх электронных калег адышлі і шматлікія працаўнікі пяра – тыя ж штампы, толькі ў пісьмовым выглядзе» («Эфірныя стварэнні»; СБ – Беларусь сёння, 2010, 2 кастр.). Гэта словы Паўла Якубовіча. «Уяўляю, як пакутуюць, – працягвае галоўны рэдактар, – глядзячы і слухаючы такія пошлыя сентэнцыі, настаўнікі славеснасці і іншыя людзі, што яшчэ не страцілі густ да жывога літаратурнага слова і якія стаміліся ад тупых базарных штампаў». Выказванні сімвалічныя ў ацэнцы і паказальныя ва ўсведамленні тэксту не на ўзроўні лексіка-граматычнай і стылістычнай арганізацыі, а на ўзроўні лагасферы грамадства, разумова-маўленчай дзейнасці журналіста...